

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ УРГЕНТНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ОСІБ ПІЗНЬОЇ ЗРІЛОСТІ

Ковальчук Людмила Іванівна

студентка IV курсу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Магдисюк Людмила Іванівна

старший викладач кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності, кандидат психологічних наук Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

У статті розглянуто теоретичні аспекти проблеми впливу ознак ургентної залежності на якість життя осіб пізньої зрілості. Виокремлюються пріоритетні сфери діяльності особистості даного вікового періоду: робота, родина, міжособистісне спілкування. Окреслено питання функціонування осіб з ознаками ургентної залежності, відзначаються та диференціюються їх окремі характеристики, на підставі яких визначено вплив на складові якості життя: фізичного, емоційного, психологічного та соціального функціонування.

Ключові слова: якість життя, особа пізньої зрілості, ургентна адикція, здоров'я, психологічні особливості.

Key words: health, quality of life, person of late maturity, urgent addiction, psychological peculiarities.

У сучасному світі, який розвивається досить стрімко, дуже важливо встигати за темпами соціуму. Під впливом науково-технічного прогресу, який стимулює високий інтерес до діяльності особистості, вимагаючи від неї максимальної активності, високої кваліфікації, різностороннього розвитку, в суспільстві виникає та широко поширюється явище ургентної адикції, яке проявляється як залежність від постійної нестачі часу. Зі зростаючим рівнем у осіб пізньої зрілості ознак ургентної адикції підвищеної уваги потребують питання вивчення якості їхнього життя, психологічні особли-

вості якого здійснюють вплив на фізіологічний стан організму.

На думку багатьох психологів якість життя характеризується ступенем задоволення як матеріальних, так і культурних, і духовних потреб людини. В зарубіжній психології розробкою даної проблеми займалися – Е. Еріксон, А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс, К. Юнг, які описували різні аспекти позитивного функціонування особистості. У вітчизняній психології над дослідженням якості життя працювали А. Асмолов, Б. Братусь, О. Леонтьєв, вони описували становище психологічної сутності феномену сенсу життя [5].

Вивченням явища ургентної залежності займалися зарубіжні та вітчизняні науковці: А. Артемчук, Н. Дмитрієва [3], І. Зеленко, Є. Ільїн [2], Ц. Короленко [3], В. Ляудіс, В. Менделевич, В. Міллер, Н. Моргунова, В. Слюсарь, К. Стволигін, Н. Тассі [10], О. Шибко [7].

Яскравим прикладом позиції в зарубіжній психології можна навести думку, яку зображено в праці, присвяченій позитивним аспектам людського функціонування «The Oxford handbook of happiness». В ній поняття «щастя», по-перше, розглядається як здоровий глузд, відображений в уявленнях про благополуччя, а по-друге, як гедоністичні (зосереджені на задоволенні) переживання. «Процвітання» стосується евдемонічного аспекту благополуччя, що акцентує особистісне зростання та самотрансценденцію (вихід за межі виконання значущої дії). «Задоволення життям» розглядається як міра, до якої люди оцінюють своє життя як сприятливе [9].

Ургентна залежність розвивається непомітно, під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. У людини спочатку виникає відчуття спроможності виконати накопичені справи завдяки ентузіазму. Проте з часом ситуація змінюється, обов'язки зростають, а часу на їх виконання не вистачає. Людина намагається виконувати всю роботу, без відпочинку, витрачаючи свій особистий час, часто не досипаючи. Для ургентного адикта, як і для роботоголика, патологічне захоплення роботою стає змістом життя, втечею від реальності [8, с. 67].

Н. Дмитрієва та Ц. Короленко зауважують, що «для ургентного адикта час стає тираном, який розпоряджається його життям і його контролем» [3, с. 130].

В період пізньої зрілості людина має більше можливостей, може ставити перед собою вищі цілі і досягати їх, вона здатна реально оцінювати ситуацію та себе. Зрілістю можна назвати період індивідуального розквіту [7]. У зрілому віці людина вже відбулася у професійній діяльності, зайняла певну соціальну позицію. Робота (кар'єра), родина – це ті пріоритети, які є визначальними для людини в цей віковий період. В цьому віці існує одна основна проблема – вибір у визначенні людиною того, що для неї є більш значущим: кар'єрний ріст або ж вирішення особистих проблем і завдань [4]. Для ще працюючих осіб пізньої зрілості характерне закріплення здобутих результатів своєї праці, досягнення найвищого рівня кваліфікації, знань, умінь, досвіду, майстерності, можливість підйому на нові службові сходинки та найповнішого творчого самовираження.

Значна частина чоловіків та жінок у цей період працюють на керівних посадах, тому їх вміння приймати рішення впливає на підлеглих. І нарешті, пізню зрілість охоплює стадія реінтеграції, коли використання знань і інтелекту знову спрямоване на побутову практичну сферу, люди повертаються до власних інтересів, цінностей, установок. На цьому етапі вони зацікавлені у задоволенні таких своїх потреб, як

підвищення рівня доходів, причому з урізноманітненням джерел їх отримання. Схожа ситуація виникає у осіб пізньої зрілості після сепарації дітей, коли відбувається заміщення родинних турбот зануренням в професійну сферу [6].

Особи пізньої зрілості, котрі виявляють пасивність та піддаються впливу інших, не мають високих життєвих прагнень і легко залишають професійні заняття. Сімейне середовище забезпечує їм відчуття безпеки, внутрішньої гармонії, тому вони не страждають від емоційної неврівноваженості, різних стресів і, як правило, ознаки ургентної залежності для них не характерні [1].

Таким чином, внаслідок теоретичного вивчення та аналізу феномену ургентної залежності у осіб пізньої зрілості, ми виявили його вплив на складові якості життя: фізичного, емоційного, психологічного та соціального функціонування.

Список використаних джерел:

1. Грицюк І. М. Психофізіологічний розвиток та психокорекція емоційного стану осіб пізньої зрілості // І. М. Грицюк, Л. І. Магдисюк / Zbiór artykułów naukowych. Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej – «Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje na rok 2016» (30.12.2016) Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. – str. 25 -28
2. Ильин Е. П. Работа и личность. Трудоганизм, перфекционизм, лень / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2011. – 224 с.
3. Короленко Ц. П. Психосоциальная аддиктология / Ц. П. Короленко, Н. В. Дмитриева. – Новосибирск: Изд. «Олсиб», 2001. – 251 с.
4. Кулагина И. Ю., Колюцкий В. Н. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Колюцкий. – М.: ТЦ «Сфера», 2001. – 464 с.
5. Леонтьев Д. А. Психология смысла. Природа, строение и динамика смысловой реальности / Д. А. Леонтьев. – М.: Смысл, 2003. – 488 с.
6. Магдисюк Л. І. Якість життя особистості в період виходу на пенсію / Л. І. Магдисюк // Психологія : реальність і перспективи. Збірник наук. праць РДГУ. – Випуск 6. – Рівне : РДГУ, 2016. – С. 131 -136.
7. Реан А. А. Психология людини від народження до смерті А. А. Реан. – СПб.: Питер, 2003 – 248 с.
8. Ургентная аддикция как форма аддитивного поведения личности / О. Л. Шибко // Психологический журнал. – 2006.– № 3(11). – С. 65 -69.
9. Susan A. David, Ilona Boniwell, Amanda Conley Ayers (eds.), The Oxford Handbook of Happiness, Oxford University Press, 2013, 1097 p.
10. Tassi N. Urgency Addiction / N. Tassi. – New York: A Signet Book, 1993. – 197 p.